

ФУТБОЛ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ БІЖЕНЦІВ У СВІТІ

Студінікін О. С., Дьоміна А. А.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотація

Актуальність. Футбол не тільки найпопулярніший вид спорту, але навколо нього об'єднуються вболівальники по всьому світу. Цей вид спорту не лише є засобом цікавої рухової активності для молоді, але і носієм гуманітарної функції, в країнах, які розвиваються, які понівечені війною або природними катаклізмами тощо.

Важливу роль в функціонуванні будь якої світової організації – є соціальна сторона, а саме гуманістичне ставлення до світу. ООН прийняло нещодавно сталі цілі тисячоліття. Згідно них, або навколо цілей тисячоліття, соціально відповідальні організації будують свої стратегії функціонування. Міжнародні футбольні організації – є одними з найактивніших учасників та партнерів ООН, ЮНІСЕФ, МОК тощо в реалізації сталих цілей тисячоліття і підтримки миру на землі.

Мета аналіз сучасних підходів до соціалізації біженців шляхом залучення їх до гри у футбол.

Методи дослідження: аналіз й узагальнення спеціальної літератури, документальних джерел та матеріалів Інтернет; історико-логічний; компаративний метод; метод системного аналізу; хронологічний метод; описовий метод.

В результаті досліджень узагальнив знання про соціальну складову функціонування футболу, а також програми соціальної адаптації біженців, а також матеріали дослідження можуть бути використані під час підготовки

праць з історії фізичної культури, олімпійського спорту тощо (що підтверджується актом впровадження та публікацією).

Висновки. Згідно результатів нашого дослідження, проблема вимушено переміщених осіб стоїть найбільш гостро за останні роки. Безліч міжнародних організацій працюють над спільною справою – соціалізація вимушено переміщених осіб і їх навчання шляхом залучення їх до олімпійських цінностей тощо. На сьогодні, існують програми, започатковані і координовані міжнародними футбольними організаціями, які працюють на регулярній основі із залученням великої кількості різноманітних експертів та фахівців в галузі фізичної культури та спорту.

Ключові слова. Біженці, ООН, ЮНІСЕФ, футбол, програма, ФІФА, УЄФА

Постановка проблеми. Незважаючи на обмеження пересування внаслідок пандемії, кількість людей, переміщених через конфлікти, переслідування та порушення прав людини, зросла до 82,4 мільйона у 2020 році, згідно зі щорічним звітом УВКБ ООН про Глобальні тренди, який опубліковано сьогодні в Женеві. Це ще на 4% більше, ніж рекордні 79,5 мільйона переміщених осіб станом на кінець 2019 р. Дівчата та хлопці у віці до 18 років становлять 42% усіх вимушено переміщених людей. За даними звіту наприкінці 2020 року під дією мандату УВКБ ООН було 20,7 мільйона біженців, 5,7 мільйона палестинських біженців та 3,9 мільйона венесуельців, переміщених за кордон. Ще 48 мільйонів людей були внутрішньо переміщеними особами (ВПО) у своїх країнах. Ще 4,1 мільйона шукали притулок.

В Україні нараховується 700 000 внутрішньо переміщених осіб та близько 5 000 біженців та шукачів притулку.

У звіті також зазначено, що переважну більшість біженців – 73% – приймають країни, що межують із кризовими зонами, і що 76% усіх біженців живуть у затяжній біженській ситуації [коли 25 000 біженців однієї національності живуть у положенні біженців не менше 5 років].

– 82,4 мільйона вимушено переміщених осіб у всьому світі (79,5 млн у 2019 р.) – збільшення на 4 відсотки

– 26,4 мільйона біженців (26,0 млн у 2019 р.), включаючи:

– 20,7 мільйона біженців під мандатом УВКБ ООН (20,4 млн у 2019 р.)

– 5,7 мільйона палестинських біженців під мандатом UNRWA (5,6 мільйона у 2019 р.)

– 48,0 мільйонів внутрішньо переміщених осіб (45,7 млн у 2019 р.)

– 4,1 мільйона шукачів притулку (4,1 млн у 2019 р.)

– 3,9 мільйона венесуельців, переміщених за кордон (3,6 мільйона у 2019 р.)

– 2020 рік – дев'ятий рік безперервного зростання рівня вимушеного переміщення у всьому світі. Сьогодні один відсоток людства переміщено, а примусово переміщених людей вдвічі більше порівняно із 2011 роком, коли загальна кількість становила близько 40 мільйонів.

– Більше двох третин усіх людей, які втекли за кордон, прибули лише з п'яти країн: Сирії (6,7 млн), Венесуели (4,0 млн), Афганістану (2,6 млн), Південного Судану (2,2 млн) та М'янми (1,1 млн).

– Переважна більшість біженців у світі – майже дев'ять із 10 біженців (86 відсотків) – приймають країни, що межують із кризовими зонами, та країни з низьким і середнім рівнем доходу. Найменш розвинені країни надали притулок 27 відсоткам біженців від загальної кількості.

– Сьомий рік поспіль Туреччина приймає найбільшу кількість біженців у всьому світі (3,7 млн біженців), за нею слідує Колумбія (1,7 млн, у тому числі венесуельці, переміщені за кордон), Пакистан (1,4 млн), Уганда (1,4 млн) та Німеччина (1,2 мільйона).

– Розглянуті заяви про надання притулку у всьому світі залишилися на рівні 2019 року (4,1 мільйона), але держави та УВКБ ООН спільно зареєстрували близько 1,3 мільйона індивідуальних заяв про притулок, що на мільйон менше, ніж у 2019 році (на 43 відсотки менше).

Останні 7-8 років найвпливовіші міжнародні організації, держави підіймають питання вимушено переміщених осіб. Результатом цього є цілі тисячоліття ООН, а на міжнародних самітах, зборах все більше місце приділяють цьому питанню і його вирішенню. Футбольні організації такі як: ФІФА, УЄФА не залишилися осторонь. Вони почали глобально і на місцевих рівнях за рахунок місцевих федерацій допомагати адаптації таких людей, таким чином існує багато програм підтримки і соціалізації біженців у світі, про які поговоримо пізніше. Але це питання і досі не вирішене, звіт ООН про біженців за 2020 рік підтверджує це. Кожен рік кількість таких людей росте, табори переповнені, а держави вже не можуть приймати таку кількість людей, зберігаючи безпечну ситуацію в країні.

Метою дослідження є встановити стан проблеми біженців, аналіз сучасних підходів до соціалізації біженців шляхом залучення їх до гри у футбол, виявити найбільш ефективні методи адаптації вимушено переміщених осіб.

У роботі були використані наступні методи дослідження:

Аналіз й узагальнення спеціальної літератури, документальних джерел та матеріалів Інтернет. Аналіз науково-методичної літератури проводився з метою вивчення стану питання, що стосується процесу впливу футболу та міжнародних організацій на адаптацію біженців по країнах всього світу з урахуванням соціо-культурних особливостей регіонів.

Історико-логічний метод. Цей метод у нашому дослідженні застосовано у поєднанні з теоретичним аналізом й узагальненням, а також в попередньому дослідженні для визначення місця біженців в соціальному житті країн світу.

Компаративний метод. Вивчення системи підтримки біженців в світі міжнародними організаціями, системи організації та управління футболу для них, і застосування компаративного методу дозволило використовувати світовий досвід у практиці біженців

Метод системного аналізу. В основу роботи покладено метод системного аналізу. Системний підхід являє собою напрямок методології

спеціального наукового пізнання і спеціальної практики, в основі якої лежить дослідження об'єктів як систем.

Хронологічний метод дозволив дослідити передумови зародження, розвитку, поширення, прийняття та підтримки біженців, інтеграції до суспільства.

Описовий метод. Притаманний історичним наукам описовий метод дослідження посідає одне з чільних місць при висвітленні історичних подій, фактів, явищ обраної нами теми дослідження.

УЄФА разом з національними федераціями надають всіляку допомогу біженцям. В кожній країні є громадські і державні установи, які допомагають з пошуком притулку біженцям. Для країн ЄС створені спеціальні комісії і відділи, які підтримують фінансово міські організації. Бельгійська асоціація разом з футбольними клубами надає можливість відвідувати навчальні курси, заняття, згодом вони можуть отримати роботу в клубі. Так 22 клуби приймають участь в цій ініціативі, останнім часом 16 волонтерів отримали своє місце:

- 8 тренерів і асистентів
- 5 працівників клубу (фотографи, адміністратори и т.д.)
- 2 рефері
- 1 член правління

Англійська федерація почала свій проект у 2017 році. Вони знайшли безліч зацікавлених сторін, які будують нові притулки, футбольні майданчики. Біженці все більше залучаються до футболу.

Німеччина у справах біженців вона на провідних ролях, і має служити прикладом для багатьох. Аматорські клуби в надають всіляку допомогу біженцям: організовують зустрічі з німцями, допомагають с мовою, ознайомлюють з національною культурою та інше.

Фондом Брауна було організовано ініціативу “1:0 für ein Willkommen”, протягом 20 місяців клуби, які запросили біженців, отримали 1,5 мільйони євро, приблизно 500 євро на клуб. Близько 3013 клубів прийняли участь в цій ініціативі.

Загалом 3500 аматорських клубів отримали фінансову підтримку, було витрачено близько 1,8 мільйони євро, 50 000 біженців отримали статус футболістів

Італійська федерація організували роботу починаючи з міністерств, опускаючись нижче до регіональних федерацій та муніципальних організацій. Вони координують роботу психологів, лікарів, вчителів. Запрошують кваліфікованих тренерів і організовують різні заходи. Пума є офіційним технічним спонсором, постачаю екіпірування для учасників процесу.

Так станом на 2015 рік було залучено 237 гравців до 24 різних команд

В 2017 - 397 гравців до 30 різних проектів

2018 – 508 гравців було зареєстровано в 39 футбольних проектах

Швейцарська футбольна асоціація організувала 1400 футбольних клубів для залучення біженців до футболу. Активну участь приймає відомий гравець Шакірі, який оказує всіляку допомогу з організаціями змагань, також проводять командні та індивідуальні тренування, переводять футбольну

термінологію на мову біженців, полегшення процесу ліцензування. Таким чином 46 професійних клубів запросили до своїх лав 499 біженців, 262 з яких зараз зареєстровані як футболісти.

Швецька асоціація футболу у 2018 році почала свою програму інтеграції біженців до суспільства. Вони грають футбол по всій країні. Випущені національні програми сфокусовані на демократії, рівність та адаптацію мігрантів для працівників всіх футбольних клубів.

Одним із важливих напрямів діяльності Української асоціації футболу є соціальна відповідальність.

В Україні є спеціальні програми підтримки таких людей, так вони ще не досконалі, потребують роботи над ними, але вектор розвитку і роботи не може не радувати. Українська асоціація футболу підтримує проекти, що є відкритими для всіх та є націленими не на досягнення спортивного результату за будь-яку ціну, а на отримання радості від гри незалежно від рівня здібностей дитини та життєвих обставин.

«Навколо футболу» – це проект, який реалізує Українська асоціація футболу, як соціально відповідальна організація, спільно з Благодійним фондом «Розвиток футболу України». Мета проекту – надати дітям з усієї України максимум можливостей долучитися до цікавих футбольних активностей, особливо дітям, які є соціально незахищеними та потребують особливої уваги. Насамперед ми залучаємо до наших навколофутбольних активностей дітей, які постраждали від війни, дітей з інвалідністю, дітей з сімей, що перебувають у складних життєвих обставинах, дітей-біженців для котрих Україна стала другою домівкою.

Завдяки реалізації заходів соціальної відповідальності діти з усієї України мають можливість стати активними учасниками навколофутбольних активностей, серед яких:

- футбольні екскурсії (до Будинку футболу, на найбільші футбольні арени України та музеї);
- церемонії виведення на поле гравців Національних збірних України з футболу та професіональних футбольних клубів України;
- відвідування автограф та фото-сесій із зірками українського футболу;
- відвідування футбольних матчів;
- дитячі футбольні турніри з популяризації футболу;
- різноманітні проекти та заходи, які популяризують футбол.

Також цікавою є Ліга толерантності, що в Івано-Франківську. Саша Фомічов Президент і головний тренер Ліги толерантності, відзняв серію фото для проекту “Goal Click Refugees” («Забий гол з біженцем!»), показуючи групи дітей, включно з неблагополучних родин, котрі відвідують безкоштовну футбольну школу, яку підтримують національні чемпіони із ФК «Шахтар», а також серію фото з матчу жіночої ліги під час протистояння команд з Івано-Франківська та Білокуракиного, що у менш спокійній Луганській області. Ліга толерантності – благодійний проект, зосереджений на вихованні через спорт, участі у демократичних процесах та підприємстві. Фомічов тренує дітей з різними життєвими історіями, включно з переселенцями, через низку проектів,

пов'язаних із футболом, і намагаючись переплітати їх із Цілями сталого розвитку ООН. Цьогоріч, одну із програм навіть підтримав Фонд FIFA.

Дуже цікавим і показовим є той факт, що у складі переможця ЧМ-2018 збірної Франції 17 з 22 футболістів є мігрантами та біженцями.

Багато футболістів, які свого часу були біженцями або родилися в сім'ях мігрантів зараз є послами ООН у справах біженців, останній яскравий приклад це футболіст Баварії Альфонсо Девіс, який народився в таборі для біженців у Гані, в сім'ї з Ліберії. Також можна згадати африканського футболіста Дідьє Дрогба, який також є послом, відомий тим що у 2005 році припинив громадянську війну у Кот-д'Івуарі, після того, як його збірна кваліфікувалася на Чемпіонат Світу 2006 року. Таких видатних особистостей безліч, які своїм прикладом показують, що можливо все та підштовхують людей до боротьби за краще життя. А також оказують фінансову, матеріальну допомогу.

Висновки. Згідно результатів нашого дослідження, станом на сьогодні, проблема вимушено переміщених осіб стоїть найбільш гостро за останні роки. Це результат глобальних негативних процесів, які так чи інакше впливають на життя пересічних громадян, не лише постраждалих країн, а і населення інших країн. Безліч міжнародних організацій, в тому числі і спортивних працюють над спільною справою – соціалізація вимушено переміщених осіб і їх навчання шляхом залучення їх до олімпійських цінностей тощо. Зірки спорту, зокрема і футболу, не залишаються осторонь цієї проблеми і власним прикладом демонструють толерантність, мотивують вимушено переміщених осіб до здорового способу життя та відмови від шкідливих звичок, регулярних занять руховою активністю та спортом.

На сьогодні, існують програми, започатковані і координовані міжнародними футбольними організаціями, які працюють на регулярній основі із залученням великої кількості різноманітних експертів та фахівців в галузі фізичної культури та спорту. Ці програми направлені не лише на рекреаційні цілі, але і формуються футбольні команди з біженців, започатковуються спеціальні турніри тощо. Учасниками програм стали десятки тисяч біженців, які завдяки ним знайшли себе в житті та почали нове життя в незнайомій країні.

Питання біженців має дуальний характер, бо ситуація з біженцями водночас розкачує світовий баланс, порушуючи економіку, безпечне життя корінного населення, утворюючи свої табори в середині країни, чинять певний безлад, тим самим порушують атмосферу цілісності країни, тому великі держави повинні бути зацікавлені вирішенням дилеми. Якщо ж подивитись на інший бік, можемо побачити незахищених людей, які побачили війну, витримали і досі витримують репресії, гоніння і масову дискримінацію.

Список використаних джерел

1. Гиффорд, Клайв Все о футболе / Клайв Гиффорд. - М.: АСТ, Астрель, Кладезь, 2015. - 661 с.
2. Альфонсо Дэвис – первый футболист, ставший послом доброй воли Агентства ООН по делам беженцев, 2021. Доступно: <https://www.unhcr.org/ru/25517-alphonso-davies-gwa.html>

3. До толерантності через футбол в Україні, 2021. Доступно: <https://www.unhcr.org/ua/34263-до-толерантності-через-футбол-в-украї.html>
4. ПРОЄКТ «НАВКОЛО ФУТБОЛУ». Доступно: <https://uaf.ua/about-ffu/programs/6>
5. Знаменитый футболист Дидье Дрогба стал Послом доброй воли ВОЗ, 2021. Доступно: <https://news.un.org/ru/story/2021/10/1412072>
6. Encyclopedia Britannica [Интернет]. 2017. Доступно: <https://www.britannica.com>
7. International Olympic Committie [Интернет]. IOC; 2018. Доступно: <http://www.ioc.com>
8. Worldometers [Интернет]. 2020. Доступно: <http://www.worldometers.info/world-population>.
9. Independent [Интернет]. 2020. Доступно: <https://www.independent.co.uk/sport/football/premier-league/decade-modern-football-jurgen-klopp-guardiola-manchester-city-liverpool-real-madrid-barcelona-a9266321.html>.
10. UEFA. Football and Refugees [Интернет]. 2018. Доступно: https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefaorg/General/02/57/60/20/2576020_DOWNLOAD.pdf.
11. GoAbroad. How to Provide REAL Relief Refugees [Интернет]. 2018. Доступно: <https://www.goabroad.com/articles/volunteer-abroad/volunteer-in-refugee-camps>.
12. UNHCR. Щорічний звіт про біженців [Интернет]. 2020. Доступно: <https://www.unhcr.org/ua/34573-звіт-увкб-оон-про-глобальні-тренди-сві.html>
13. UNHCR. World's 10 Largest Refugee Camps [Интернет]. 2017. Доступно: <https://www.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=8ff1d1534e8c41adb5c04ab435b7974b>.
14. UNHCR. Refugees statistics [Интернет]. 2018. Доступно: <https://www.unrefugees.org/refugee-facts/statistics/>.
15. The Guardian. Refugees in Europe [Интернет]. 2020. Доступно: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/jan/01/refugee-crisis-europe-mediterranean-racism-incarceration>.
16. UNHCR. Refugee crisis [Интернет]. 2019. Доступно: <https://www.unrefugees.org/emergencies/refugee-crisis-in-europe/>
22. DW. Беженцы в Германии: футбол как одна из форм интеграции [Интернет]. 2015. Доступно: <https://www.dw.com/ru/беженцы-в-германии-футбол-как-одна-из-форм-интеграции/a-18701399>
17. Championat. Как футбол помогает решить в Германии проблему беженцев [Интернет]. 2015. Доступно: <https://www.championat.com/football/article-3267725-kak-futbol-pomogaet-reshit-v-germanii-problemu-bezhencev.html>.
18. Футбольная команда беженцев из Италии получает Грант [Интернет]. 2015. Доступно: <https://www.fanseurope.org/ru/news-5/1230-liberantes-sfs-donation-2015-ru.html>.
19. Президент УЕФА Чеферин посетил открытие поля в иорданском лагере беженцев. [Интернет]. 2017. Доступно: <https://ru.uefa.com/insideuefa/about-uefa/news/newsid=2499861.html>.